

توانمندسازی در بیماران مبتلا به بیماری های مزمن

توانمندسازی درگیر کردن مددجویان و خانواده ها در تصمیم گیری برای سلامتی و رفاه تعریف شده است که لازمه آن داشتن قدرت یا توانایی برای گرفتن تصمیم است. منظور از توانمندسازی ارتقاء حس اعتماد و سازگاری مثبت، احساس کنترل قدرت و کمک به دیگران در دستیابی به اهداف است. اصول توانمندسازی شامل توانایی در حل مسئله، خوداتکایی و ایجاد اعتماد به نفس است، به طوری که توانمندسازی رکن اصلی برای ارتقای سلامت جامعه محسوب می شود (۱).

افراد مبتلا به بیماری مزمن با تغییرات زیادی در زندگی روزانه خویش مواجه می شوند که نه تنها باید در مورد بیماری و درمان آن اطلاعاتی داشته باشد، بلکه باید بسیاری از روش های جدید زندگی و رفتارهای مربوط به درمان را وارد زندگی خویش نمایند؛ این بیماران نه تنها در سطح رفتاری بلکه در سطح روانی نیز برای مقابله با بیماری نیازمند تغییرات زیادی می باشند؛ به بیان دیگر می توان گفت بیماری مزمن تمام جنبه های زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می دهد که در نتیجه آن، بیمار در مقابل کثرت تغییرات احساس ناتوانی می کند (۲).

توانایی های روانی-اجتماعی آن گروه از توانایی هایی است که فرد را برای مقابله موثر و پرداختن به کشمکش ها و موقعیت زندگی یاری می کند. این توانایی ها فرد را قادر می سازد تا با سایر انسان ها، جامعه، فرهنگ و محیط خود مثبت و سازگاران عمل کند و سلامت روان خود را تامین کند. توانایی روانی-اجتماعی در ارتقای بهداشت و سلامت روان نقش مهمی به عهده دارند (۱).

با توجه به اهمیت و تأثیر توانمندسازی در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی شناسایی عوامل تأثیرگذار بر توانمندسازی بیماران مزمن برای سیاست گذاری های ملی و بین المللی امری بسیار با اهمیت است (۳). علی رغم تعاریف و نقطه نظرات گوناگون، توانمندسازی خواه به عنوان مفهومی در سطح فردی (۴) و یا مفهومی در سطح ارتباط با بیماری، حاوی نتایجی است از قبیل: رضایت شخصی، خودکارآمدی، مفهوم مثبت از خود، اطمینان، مشارکت فعال، تمایل به زندگی، هیجان، هدفمندی، داشتن توان برای کمک به دیگران، احساس

تسلط، امیدواری، بهبود کیفیت زندگی و رشد که تحت تاثیر حمایت، تصمیم‌گیری مشارکتی، آموزش و مشاوره قرار دارد (۵).

بسیاری از صاحب‌نظران معتقدند که توانمندی فرآیندی پویا، مثبت، تعاملی و اجتماعی است. فرآیندی که در ارتباط با دیگران شکل گرفته و به بهبود کیفیت زندگی افراد مبتلا به بیماری مزمن و اعضای خانواده، مسئولیت‌پذیری، تعامل بهتر با مسئولان بهداشتی، رضایت، پاسخ بهتر به درمان، پیشگیری از عوارض، کاهش هزینه‌های درمانی و نگاه مثبت به بیماری منجر می‌شود. به همین دلیل، در سال‌های اخیر مفهوم توانمندسازی بیمار در مطالعات پرستاری و پزشکی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار شده و از آن به عنوان ضرورت حرفه پرستاری نام برده می‌شود (۶).

منابع

۱- عفت بهادری، غنچه راهب و مصطفی اقلیما. بررسی تاثیر الگوی توانمندسازی روانی-اجتماعی بر سلامت روان دارای همسر دچار بیمار روانی مزمن. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی. سال چهارم، شماره ۱۳، ۱۳۹۶.

2-Tilkin C, De Winter M, Ketterer F, Etienne AM, Vanmeerbeek M, Schoenaers F. Considering Patients' Empowerment in Chronic Care Management: A Cross-Level Approach. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*. 2020 Mar;10(1):134-42.

3-Acuña Mora M, Luyckx K, Sparud-Lundin C, Peeters M, van Staa A, Sattoe J, Bratt EL, Moons P. Patient empowerment in young persons with chronic conditions: Psychometric properties of the Gothenburg Young Persons Empowerment Scale (GYPES). *PloS one*. 2018 Jul 20;13(7): e0201007.

4-Sharif F, Abshorshori N, Hazrati M, Tahmasebi S, Zare N. Effect of peer-lead education on quality of life of mastectomy patients. *Payesh*. 2012; 11 (5):703 - 710.

5-Beit Saeed Kh, Parandeh A. Nurses and patients's empowerment. *Educational Quarterly of Nursing Faculty Baqiyatallah University of Medical Sciences (BMSU)*. 2013; 53:45-51.

6- Seyed Nematollah Roshan F, Navipor H, Alhani F. Effect of Family-Centered Empowerment Model (FCEM) on quality of life of mothers having teenagers with iron deficiency anemia. Journal of Nursing ducation. 2014; 3(2):27-40.